

Jak to všechno začínalo?

... podle profesorky Machkové ...

(dostupné na <https://www.evamachkova.cz/jak-to-zacinalo.html>)

V Tvořivé dramatice 2016/1 vyšel Nástin historie dramatické výchovy, v němž jsme shrnula přehled hlavních událostí a tendencí dramatické výchovy v českých zemích a jeho hlavních etap. Přesto bývám žádána, abych vyprávěla, jak to bylo... Už mě moc nebaví opakovat to dokola jako kolovrátek, a tak se to pokusím živě a vyprávěcím způsobem jednou pro vždy sdělit tady.

Začátky, body nula, byly vlastně dva. První: na začátku 60. let (už si nepamatuju, jestli to bylo v r. 1960 nebo o rok později) byly tradiční městské Hudební školy transformovány na čtyřborové Lidové školy umění, a jedním z nich byl obor literárně dramatický. Speciální vzdělání učitelů zřízeno nebylo, to měli jen výtvarníci a hudebníci, v jisté míře i tanečníci, ale divadlo, to je přece věc češtinářů - nebo také ochotníků, a konec konců i kohokoli jiného.

Začátek druhý: pracovala jsem v tehdejší Ústřední domě lidové umělecké tvořivosti (ÚDLUT) a docházely nám časopisy některých zahraničních společností pro amatérské divadlo. Jedním z nich byl čtvrtletník Drama britské organizace amatérského divadla. Většinou jsem došlé číslo prolistovala a založila, ale jednou, snad to bylo v roce 1964, mě zaujal dost výrazný inzerát organizace, která měla v názvu "Child Drama", dětské drama. Sídlila v Birminghamu, adresa uvedena. A tak jsem sedla a napsala tam o informaci, oč jde. Poslali mi dva nebo tři sešitky obsahující výklad o tomto směru práce s dětmi i o britské reformě školství. Otevřel se přede mnou zcela nový svět, nový pohled na vztah dramatiky a dětí. Studovala jsem tehdy pedagogiku, rozhodla jsem se pro ni proto, abych se mohla věnovat vzdělávání ochotníků, samozřejmě dospělých, práce s dětmi mi nikdy na mysl nepřišla. Ale to, co přišlo z Anglie, bylo nesmírně zajímavé, a tak jsem se začala zajímat o práci v "liduškách", obcházela jsem je a sledovala jsem, co a jak se tam učí. Popravdě řečeno, to, co jsem viděla, nic moc nebylo. Ale začala jsem potkávat i zajímavé lidi, kteří

hledali a nacházeli. Olga Velková učila LŠU ve Štítného ulici na Žižkově. Jejím prostřednictvím jsem se seznámila se několika jejími kolegyněmi, stejně jako Olga kvalifikací a praxí herečkami, toho času mimo divadelní angažmá. Byla mezi nimi Šárka Štembergová, kterou jsem znala z mladoboleslavského divadla. Jana Vobrubová, původně členka činoherního souboru divadla v Liberci. Soňa Pavelková, která učila v Ostrově... přidávali se další lidé z LŠU i odjinud a vytvořila se skupinka, která se občas sešla a bavila se o dramatické výchově, dost neorganizovaně, ale přesto ty debaty měly značný vliv na další vývoj. Uspořádala jsem pár seminářů, ty výše jmenované byly většinou lektorkami, ale další lektori se přidávali. Často lekce probíhala tak, že určená lektorka zahajovala, předala, co měla k předání, ale seminaristé do toho vstupovali: "To já to dělám takhle..." - "Já zase znám to a to..". Pár seminářů mělo název "samonabíjecí" a iniciátorkou byla, pokud si vzpomínám, Šárka - to "samonabíjení" spočívalo v tom, že každý účastník se na čas stal lektorem.

V téže době jsem začala jezdit na různé akce dětského přednesu a divadla. Šrámkův Písek byl v té době krajskou akcí a v podstatě skomíral, někdejší dětské divadlo jakožto nápodoba divadla dospělých se ztrácelo (naštěstí) v písku s malým p. Ale objevil se tam zajímavý pán, Josef Mlejnek, učitel z Vysokého Mýta. Jeho hry byly o tématech opravdu zajímavých dětí, a postavy, které pro svůj soubor napsal, byly živé a pravdivé. Na Moravě jsem na kterési přehlídce objevila Jindru Delongovou, vedoucí PIRKA, souboru při brněnském Domě pionýrů v Lužánkách. Byla původem výtvarnice a na její práci to bylo patrné, a hlavně její děti byly tvořivé a živé.

Pak se z různých místních a krajských přehlídek, například z té v Kaplici, vynořovali další lidé - Jaromír Sypal a jeho žena Květa. Na Loutkářské Chrudimi zazářily soubory Hany Budínské z Ústředního domu pionýrů a mládeže Julia Fučíka v pražské Grébovce - v té době byl Jaroslav Provazník členem snad ještě dětského, možná už mládežnického souboru a Jakub Hulák myslím ani do něj ještě nedorostl. V Olomouci na LŠU učila loutkové divadlo Mliada Mašatová, původně učitelka na 1. stupni ZŠ, nadaná autorka, sestavitelka pásem, dramatičtorka i překladatelka s mimořádným citem pro výtvarnost,.

Vedli jsme debaty, snili jsme - například o zřízení státní zkoušky z dramatiky, tehdy ovšem marně.

Pač přišla normalizace a establishment se vydal cestou zásady, kterou formulovali již staří Římané - Panem et circenses, chléb a hry, to je cesta k tomu, jak si koupit lid a zacpat mu hubu. Počátkem 70. let se to projevilo tím, že Ministerstvo kultury dalo poměrně dost peněz na přehlídky, které v té době vznikaly jako ty příslovečné houby po dešti. A tímto směrem se vydaly i tzv. společenské organizace, mezi nimi i Pionýr. A byly tu hned dvě dětské přehlídky - dětského přednesu, na samém začátku se konala ve Svitavách. Na první vystupovali sólisté a pět souborů, ale z toho snad dva byly místní nebo ze svitavského okresu. Rok po roce souborů přibývalo... Po pěti letech se přednes přestěhoval do Příbrami, ale to už je jiná kapitola. Pionýři začali i s divadelními přehlídkami, ta úplně první, ve Žďáru nad Sázavou, byla splácaná z představení dobrých, přijatelných i úplně špatných, jenže Žďár už byl na přehlídku naladěný, a tak se tam konaly další dvě. Jenže místní Okresní kulturní středisko nebylo schopno zajistit přehlídku bez zmatků, a tak jsme se stěhovali. Nejdříve jsme si vyhlédli Bechyni, ale když jsme s tím přišli na krajský národní výbor, zamítli to. Už před tím se konalo Kaplické divadelní jaro, přehlídka snad ani ne krajského rozměru, a jednou jsem v místním tisku ve chvále na KDJ řekla větu o tom, že "Kaplice je pojem" - a tak budějovičtí krajané rozhodli, že přehlídka bude v Kaplici. Podmínky tam byly dejme tomu spartánské, ale atmosféra skvělá, a tak Kaplické divadelní léto vydrželo až do roku 1988 - do důchodu jsem odešla v dubnu roku následujícího. A dál ať vyprávějí ti další.

Pokračoval Jaroslav Provazník, Eventuální pokračování, stejně jako jiné pohledy na totéž, co jsem popsala, pokud je na vývoj upřou ti z další generace, ráda zařadím.